

Eich cyf/Your ref P-06-1209
Ein cyf/Our ref JMSS/01140/22

Jack Sargeant AS
Cadeirydd – Y Pwyllgor Deisebau
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN

10 Ionawr 2023

Annwyl Jack,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 19 Hydref yn rhinwedd eich swydd fel Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau. Gallaf gadarnhau bod ymarferoldeb cyflwyno cofrestr ar gyfer gofalwyr di-dâl wedi cael ei drafod gan Grŵp Cynghori'r Gweinidog ar Ofalwyr Di-dâl a chynhaliwyd ail gyfarfod hefyd i ganolbwyntio ar y mater hwn yn unig.

Cyn i mi rannu manylion y trafodaethau hyn â chi, hoffwn dynnu sylw at ein hymrwymiad i gefnogi gofalwyr di-dâl yng Nghymru. Mae'r cyllid gwerth £42 miliwn a ddyrannwyd ers mis Ionawr 2022 i wella bywydau gofalwyr di-dâl o bob oedran yng Nghymru yn dystiolaeth o hyn.

Ym mis Ebrill 2022, gwnaethom gyhoeddi £29 miliwn er mwyn rhoi taliad gofalwr o £500 i 57,000 o ofalwyr di-dâl yng Nghymru a oedd yn derbyn Lwfans Gofalwr ar 31 Mawrth. Erbyn diwedd mis Hydref, mae datganiadau gan awdurdodau lleol yn dangos bod 77% o ofalwyr di-dâl cymwys wedi llwyddo i gofrestru ar gyfer y taliad.

Yn ystod Wythnos Gofalwyr ym mis Mehefin, gwnaethom gyhoeddi cyllid o £4.5 miliwn er mwyn parhau â'n Cronfa Gymorth i Ofalwyr lwyddiannus dros y tair blynedd nesaf. Bydd gofalwyr di-dâl sydd mewn caledi ariannol yn gallu ymgeisio am grantiau o hyd at £300 i dalu am fwyd, eitemau cartref ac eitemau trydanol. Nid yw cymhwysedd ar gyfer y gronfa yn gysylltiedig â Lwfans Gofalwr ond bydd yn targedu gofalwyr ar incwm isel sy'n ei chael hi'n anodd ymdopi â'u rôl gofalu.

Caiff y Gronfa Gymorth i Ofalwyr ei gweinyddu gan Ymddiriedolaeth Gofalwyr Cymru a chafodd ei sefydlu am y tro cyntaf yn 2020. Cyhoeddodd Ymddiriedolaeth Gofalwyr Cymru [adroddiad diwedd blwyddyn ar gyfer 2020/21](#) ac mae'n nodi:

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.Morgan@llyw.cymru
Correspondence.Julie.Morgan@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Dangosodd y Gronfa Gefnogi yn bendant iawn fod llawer o ofalwyr di-dâl yn byw o ddydd i ddydd, ac mae angen gwneud mwy o waith i ddeall yn llawn i ba raddau y deilliodd hynny o'r pandemig neu y cafodd ei waethygu ganddo. Mae'r galw llethol am y Gronfa Gefnogi a'r anghenion sylfaenol iawn y cafodd ei ddefnyddio i'w diwallu, yn cynnig mwy o dystiolaeth y dylai mynd i'r afael ag effaith ariannol gofalu barhau i fod yn flaenoriaeth i Lywodraeth Cymru.

Dyweddodd un gofalwr di-dâl a gafodd y grant:

Roeddwn i'n ddiolchgar iawn am y grant a gefais, cymerodd bwysau enfawr oddi ar fy ysgwyddau y mis hwnnw o ran sut roeddwn i am gadw 'mhlant yn gynnes. Cefais daleb siopa a rhoddais yr arian y llwyddais ei arbed wrth siopa yn syth at y mesurydd nwy. Diolch yn fawr iawn."

O'r flwyddyn hon ymlaen, bydd £9 miliwn yn cael ei fuddsoddi dros dair blynedd i sefydlu cynllun seibiant byr arloesol i ofalwyr di-dâl ar incwm isel sy'n ei chael hi'n anodd ymdopi â'u cyfrifoldebau gofalu.

Yn y flwyddyn ariannol hon, mae £1 miliwn wedi'i ddyrannu i fyrddau iechyd ganolbwyntio ar gefnogi gofalwyr di-dâl pan fydd y person y maen nhw'n gofalu amdano wedi cael ei dderbyn i'r ysbyty neu ei ryddhau ohono.

Rydym yn parhau i ddarparu cyllid i sefydliadau cenedlaethol yn y trydydd sector, Gofalwyr Cymru, Ymddiriedolaeth Gofalwyr Cymru, Fforwm Cymru Gyfan ac Age Cymru, drwy ein Grant i'r Trydydd Sector ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy. Cafodd y cynllun hwn ei ymestyn a bydd nawr yn rhedeg tan 2025. Byddwn wedi dyrannu £4.4 miliwn i bedwar prosiect sy'n ymwneud yn benodol â gofalwyr dros y pum mlynedd.

Un o'r prosiectau hyn yw Ymwybyddiaeth Gofalwyr. Bydd y prosiect hwn yn canolbwyntio ar gydnabyddiaeth, parch a chefnogaeth mewn lleoliadau iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru. Caiff hyn ei gyflawni drwy gefnogi rhagor o ofalwyr cymdeithasol proffesiynol i ddatblygu eu harfer yn seiliedig ar fewnwelediad i brofiad byw gofalwyr.

O ran ymarferoldeb cyflwyno cofrestr ar gyfer gofalwyr, mae sgysiau'n parhau. Yn ogystal â'r trafodaethau hyn ag aelodau o Grŵp Cynghori'r Gweinidog ar Ofalwyr Di-dâl, rydym hefyd wedi ystyried y cynnig gyda swyddogion sy'n arwain y maes o ran casglu data yn y Gyfarwyddiaeth Gwasanaethau Cymdeithasol ac Integreiddio a Chymunedau Iechyd Digidol Cymru. Mae'r farn yn amrywio o ran a fyddai'r buddsoddiad sydd ei angen i sefydlu a rheoli cofrestr ar gyfer gofalwyr yn sicrhau buddion gwirioneddol i ofalwyr. Fodd bynnag, mae cytundeb wedi'i sicrhau ar y pwyntiau canlynol:

- Ni fyddai'n bosibl i Lywodraeth Cymru gael mynediad at ddata a gasglwyd gan awdurdodau lleol neu fyrddau iechyd at ddibenion eraill, megis brechiad Covid 19, heb sicrhau bod yr unigolyn yn caniatáu iddynt ddefnyddio ei ddata at ddibenion eraill. Byddai hon yn broses gostus a llafurus iawn, felly byddai angen i ofalwyr di-dâl hunan-enwebu er mwyn ymuno â'r gofrestr. Mae hyn yn creu ambell i broblem ynghylch cywirdeb o ystyried nad yw rhai pobl yn barod i ddweud eu bod yn ofalwyr di-dâl, mae'n anoddach cael gafaer ar rai gan nad ydynt ar-lein ac efallai nad yw rhai pobl am rannu eu manylion mewn unrhyw achos. Felly, ni ellid defnyddio cofrestr sydd wedi'i llunio yn y ffordd hon i gasglu data cywir ar nifer y gofalwyr di-dâl yng Nghymru.
- Prif ddiben cofrestr fyddai dosbarth gwybodaeth i ofalwyr di-dâl. Byddai'n rhaid ei chynnal a'i diweddarau gan ystyried unrhyw newidiadau i amgylchiadau'r unigolion sydd wedi nodi eu bod yn ofalwyr di-dâl.

Mae ein sgysiau hefyd wedi tynnu sylw at rai manteision i gyflwyno cofrestr. Gallai alluogi mwy o ofalwyr di-dâl i gael gwybodaeth er mwyn eu helpu i gyflawni eu rolau gofalu a galluogi awdurdodau lleol ymhellach i gyflawni eu dyletswyddau o dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Gall sicrhau bod gwybodaeth ar gael yn gynnar i ofalwyr di-dâl hefyd helpu gwasanaethau i gyflawni'r egwyddorion atal a gwerth am arian.

Ochr yn ochr â thrafodaethau archwiliol, mae gwaith yn parhau i gynnwys gwybodaeth am ofalwyr mewn casgliadau data eraill. Mae'r Cyfrifiad Plant sy'n Derbyn Gofal a Chymorth yn gofyn i awdurdodau lleol a oes gan y plant sy'n derbyn gofal a chymorth ar gyfer eu hanghenion eu hunain gyfrifoldebau gofalu hefyd. Mae Cyfrifiad newydd i Oedolion sy'n derbyn gofal a chymorth hefyd yn cael ei ddatblygu. Bydd ar waith ym mis Ebrill 2023 a chaiff y flwyddyn gyntaf o ddata ei hadrodd i Lywodraeth Cymru yn 2024. Bydd y cyfrifiad hwn yn gofyn i awdurdodau lleol ddatgan a oes gan oedolion sydd ag anghenion gofal a chymorth eu hunain gyfrifoldebau fel gofalwr hefyd..

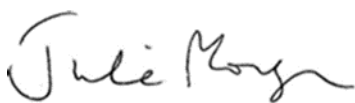
Mae casgliad data'r Fframwaith Perfformiad a Gwella hefyd yn cynnwys bron i 20 o eitemau data sy'n ymwneud â gofalwyr yn benodol. Er nad oes modd defnyddio'r casgliad data hwn i adnabod gofalwyr unigol, mae'n dangos nifer y bobl sy'n cysylltu ag awdurdodau lleol am gymorth, nifer yr asesiadau gofalwyr a gynhelir a nifer y rhai sy'n mynd ymlaen i dderbyn cymorth. Mae cysondeb a chynhwysedd y casgliad data hwn yn dal i gael ei ddatblygu ac rydym wedi bod yn gweithio'n agos gydag awdurdodau lleol i wella'r data sydd ar gael.

Ffordd lwyddiannus arall mae ein partneriaid wedi bod yn casglu data ar ofalwyr di-dâl yw drwy'r Gronfa Gymorth i Ofalwyr. Gwnaeth yr adborth a gasglwyd yn yr adroddiad diwedd blwyddyn ar gyfer 2021/22 dynnu sylw at y ffaith nad oedd gwasanaethau'n gwybod am 32.6% o'r rhai a gafodd fynediad at y gronfa cyn hynny. Mewn rhai ardaloedd, mae'r ffigur hwnnw cyn uchod â 70% a soniodd gofalwyr wrth Ymddiriedolaeth Gofalwyr Cymru am werth cael eu cydnabod yn ofalwr am y tro cyntaf a chael mynediad at y cymorth ehangach i ofalwyr sy'n deillio o fod mewn cysylltiad â chanolfan gofalwyr lleol.

Fel y nodwyd yn gynharach yn y llythyr hwn, rydym wrthi'n blaenoriaethu cyllid i sicrhau y gall gofalwyr di-dâl gael seibiant o'u rolau gofalu ac y gallant gael mynediad at gymorth ariannol, sy'n dod yn fwyfwy pwysig oherwydd yr argyfwng costau byw. Er bod sgysiau sy'n ymwneud â hyfywedd cofrestr ar gyfer gofalwyr yn parhau, mae'n rhaid i ni wneud penderfyniadau anodd o ran dyraniadau cyllid a chydbwysu costau gydag allbynnau tebygol. Yn aml gwneir hyn yn yr amgylchiadau mwyaf heriol.

Gobeithio bod y llythyr hwn yn rhoi tawelwch meddwl i chi drwy ddangos ein bod yn cydnabod yr angen i wella'r broses o gasglu data ynghylch gofalwyr di-dâl. Gobeithio ei fod yn dangos hefyd yn bod yn gweithio ar hyn o bryd gyda phartneriaid i ehangu ein cyrhaeddiad fel y gall mwy o ofalwyr di-dâl gael y wybodaeth, y cyngor a'r cymorth sydd eu hangen arnynt i barhau â'u rolau gofalu.

Yn gywir,

Julie Morgan AS/MS

Y Dirprwy Weinidog Gwasanaethau Cymdeithasol
Deputy Minister for Social Services